

Dictamen en relació amb la consulta d'una diputació provincial sobre la consideració de determinades dades biomètriques com a dades de categoria especial

Es presenta davant l'Autoritat Catalana de Protecció de Dades un escrit d'una diputació provincial en què planteja si han de ser considerades dades de categoria especial:

- a) L'empremta dactiloscòpica utilitzada per a la verificació o autenticació biomètrica en un sistema de cerca de correspondència un a un, i no per a la identificació biomètrica en un sistema de cerca de correspondència un a diversos.
- b) La signatura biomètrica obtinguda sobre una tauleta, mesurant la formació de les lletres, la direcció dels trets, pressió i altres característiques dinàmiques úniques, registrada i admesa sense efectuar un procés de verificació per contrast amb altres signatures.

La Diputació manifesta en la seva consulta que l'entitat està valorant la utilització de dades biomètriques.

Assenyala que el Dictamen 3/2012 del Grup de Treball de l'Article 29, sobre l'evolució de les tecnologies biomètriques, diferencia el tractament de dades biomètriques en processos d'identificació (cerca de correspondència un a diversos), del tractament en processos de verificació/autenticació (cerca de correspondència un a un).

També que l'Agència Espanyola de Protecció de Dades fa referència a aquesta diferenciació a l'informe del passat 8 de maig (referència 0036/2020), en el qual considera que les dades biomètriques únicament tindrien la consideració de categoria especial de dades en els supòsits en què se sotmetin a un tractament tècnic dirigit a la identificació d'una persona física un a diversos i no en el cas de verificar-ne o autenticar-ne la identitat per cerca de correspondència un a un.

Analitzada la petició i vist l'informe de l'Assessoria Jurídica, es dictamina el següent.

I

(...)

II

L'article 4.14) del Reglament (UE) 2016/679, del Parlament i del Consell Europeu, de 27 d'abril de 2016, General de Protecció de Dades (RGPD), defineix les dades biomètriques com "*los datos personales obtenidos a partir de un tratamiento técnico específico, relativos a las características físicas, fisiológicas o conductuales de una persona física que **permitan o confirmen** la identificación única de dicha persona, como imágenes faciales o datos dactiloscópicos*".

Cal tenir present que l'RGPD inclou les dades biomètriques dins la categoria de dades que han de ser objecte d'especial protecció en regular el règim aplicable al tractament d'aquesta tipologia de dades.

En concret, l'article 9.1 de l'RGPD estableix que:

“1. Quedan prohibidos el tratamiento de datos personales que revelen el origen étnico o racial, las opiniones políticas, las convicciones religiosas o filosóficas, o la afiliación sindical, y el tratamiento de datos genéticos, datos biométricos dirigidos a identificar de manera unívoca a una persona física, datos relativos a la salud o datos relativos a la vida sexual o la orientación sexual de una persona física.”

El considerant 51 de l'RGPD especifica que *“(…) el tratamiento de fotografías no debe considerarse sistemáticamente tratamiento de categorías especiales de datos personales, pues únicamente se encuentran comprendidas en la definición de datos biométricos cuando el hecho de ser tratadas con medios técnicos específicos permita la identificación o la autenticación unívocas de una persona física. (…)”*.

De la lectura conjunta d'aquestes previsions, es desprèn que l'element clau a l'hora de considerar les dades relatives a les característiques físiques, fisiològiques o conductuals d'una persona física com a dades biomètriques és que aquestes dades es tractin amb mitjans tècnics específics amb la finalitat d'identificar o d'autenticar de manera unívoca la seva identitat. També sembla desprendre's que, quan això succeeix, ens trobarem davant un tractament de dades personals que formen part d'una categoria especial.

La lectura de l'article 4.14 RGPD permet concloure, sense cap mena de dubte, que dins d'aquesta categoria especial de dades hi tenen cabuda tant les dades biomètriques que permeten la identificació com l'autenticació. Sobre això resulta conclouent la utilització de l'expressió *“permitan o confirmen la identificación única”* atès que la confirmació de la identitat seria el cas de l'autenticació.

Ara bé, també és cert que l'article 9.1 de l'RGPD, en prohibir el tractament de les dades biomètriques destinades a identificar de manera unívoca una persona física, no fa referència explícita a l'autenticació, a diferència de l'article 4.14) de l'RGPD, que, en definir les dades biomètriques, fa referència tant a la identificació com a l'autenticació (*“permitan o confirmen la identificación única”*).

Això, junt amb el fet que els sistemes biomètrics, és a dir, els sistemes que extreuen i tracten les dades biomètriques, tenen objectius diferents en el cas de la identificació un a diversos i en el cas de l'autenticació, podria portar a plantejar-se com s'apunta en la consulta si realment les dades biomètriques tractades amb mitjans tècnics per autenticar una persona física s'han de considerar categories especials de dades.

III

El Grup de Treball de l'Article 29, en el seu Dictamen 3/2012 sobre l'evolució de les tecnologies biomètriques, assenyala, entre d'altres qüestions, que el tractament de les dades biomètriques en un sistema biomètric sol constar de diferents processos, tals com el registre de les dades biomètriques, l'emmagatzematge biomètric i la correspondència biomètrica, entesa aquesta última com *“el proceso de comparación de los datos o plantillas biométricas (capturados durante el registro) con los datos o plantillas biométricas recogidos en una nueva muestra a efectos de identificación, verificación y autenticación o categorización.”*

Es defineix la identificació biomètrica, és a dir, la identificació d'una persona per un sistema biomètric com *“el proceso de comparar sus datos biométricos (adquiridos en el momento de la identificación) con una serie de plantillas biométricas almacenadas en una base de datos (es decir, un proceso de búsqueda de correspondencias uno-a-varios).”*

I es defineix la verificació o autenticació biomètrica, és a dir, la verificació d'una persona per un sistema biomètric com *“el proceso de comparación entre sus datos biométricos (adquiridos en el momento de la verificación) con una única plantilla biométrica almacenada en un dispositivo (es decir, un proceso de búsqueda de correspondencias uno-a-uno).”*

Ara bé, d'aquesta distinció, feta en un moment en què ni unes ni altres dades biomètriques tenien la consideració de categoria especial de dades, no se'n pot fer desprendre la conclusió que només siguin categoria especial de dades les que tenen com objectiu identificar a partir de la correspondència un a varis, atès que això s'oposa clarament a la definició de dades biomètriques continguda a l'article 4.14) de l'RGPD. Es podria plantejar, com sembla desprendre's de la consulta, que malgrat ser dades biomètriques la utilització d'aquestes dades per fer una autenticació no estigui sotmesa al règim de l'article 9 de l'RGPD. Però el cert és que també s'ha de descartar aquesta possibilitat, atès que l'article 9 no distingeix entre unes i altres i simplement es refereix a dades biomètriques (i recordem que l'article 4.14 defineix què cal entendre per dades biomètriques *“a efectos del presente Reglamento”*). Per tant, el concepte que dona l'article 4.14 és a tots els efectes del present Reglament, o sigui, quan l'article 9 es refereix a dades biomètriques, aquest concepte s'ha d'entendre amb el contingut del concepte previst a l'article 4.14.

Per altra banda, l'article 9 només estableix una condició, això és, que les dades perseguixin la identificació unívoca d'una persona física. I aquesta finalitat es compleix tant en el cas de l'autenticació com en el cas de la identificació d'una persona entre vàries.

Els sistemes biomètrics poden complir dues funcions diferents: identificar una persona entre un conjunt, per acabar determinant qui és una persona (o com a mínim si hi ha coincidència amb alguna de les persones prèviament registrades) i autenticar (o determinar que una persona és realment qui diu que és). Aquesta distinció entre l'objectiu pretès (si el que es pretén és identificar o bé autenticar) pot dir-se que resulta rellevant pel que fa al desenvolupament dels sistemes biomètrics, en el benentès que el reconeixement i la verificació impliquen emprar tècniques diferents i que algunes dades biomètriques podrien ser més apropiades per a la identificació i d'altres per a l'autenticació.

En qualsevol cas, des de la vessant de la protecció de dades, atesa la finalitat última d'ambdós supòsits i la definició continguda a l'article 4.14 de l'RGPD, no semblaria pertinent fer aquesta distinció pel que fa a la seva consideració com a categoria especial de dades.

La biometria, com s'ha vist, es refereix a l'anàlisi d'una sèrie de característiques distintives de cada individu, en el sentit que són trets únics de cada persona, intransferibles, inoblidables i que romanen inalterables o estables al llarg del temps.

El tractament inadequat de dades biomètriques, amb independència que sigui a efectes d'identificació o bé d'autenticació, pot comportar conseqüències importants, fins i tot, irreparables, per als drets i les llibertats fonamentals de les persones afectades. L'exemple més evident és que, a diferència d'altres sistemes d'identificació i autenticació, un cop compromeses, aquestes dades ho estaran per sempre.

Qüestió diferent és que, en alguns supòsits (per exemple, un sistema de reconeixement facial per identificar les persones que circulen per una via pública), la utilització de la biometria per identificar una persona d'entre un conjunt pugui comportar uns riscos molt més elevats pels ciutadans que un sistema que només tingui per objectiu l'autenticació (per exemple, l'autenticació d'un usuari d'un sistema), però en altres casos els riscos poden ser similars.

En tot cas, no semblaria convenient excloure una part de les dades biomètriques (aquelles que se sotmeten a un tractament tècnic específic amb la finalitat de verificar la identitat d'una persona) de la protecció reforçada que l'RGPD reconeix a aquelles dades personals que, per la seva naturalesa i el context en què es tracten, esdevenen particularment sensibles, en atenció a les conseqüències que, per a les persones afectades, poden derivar-se del seu tractament, la qual cosa tindria lloc si no se les reconegués com a categoria especial de dades.

No es pot obviar que la identificació i l'autenticació, tot i respondre a objectius diferents, són conceptes estretament vinculats entre si.

Amb la identificació es pretén determinar la identitat (reconèixer) d'una persona (¿qui ets?) a partir, en aquest cas, de les seves característiques físiques, fisiològiques o conductuals. Amb l'autenticació es pretén emprar aquestes dades per confirmar o desmentir la identitat d'aquesta persona (¿ets qui dius ser?) i aquesta actuació implicaria, en tot cas, haver identificat abans aquesta persona.

Quan es fa una autenticació, per exemple quan s'identifica una persona mitjançant l'empremta en entrar a la feina, en alguns casos comporta una identificació un a un (per exemple si paral·lelament s'empra una tarja de marcatge o un codi per identificar-se) o pot operar com un sistema de correspondència un a varis (per exemple si l'empremta del treballador que accedeix al lloc de treball es compara amb la de tots els treballadors de l'empresa per acabar determinant qui és el treballador que ha accedit).

Cal doncs interpretar que, quan l'RGPD es refereix a la identificació unívoca d'una persona física a l'article 9.1, també està fent referència a l'autenticació de la identitat d'aquesta persona ("confirmar").

No és sobrer apuntar que altres autoritats de control en matèria de protecció de dades, quan han tingut la ocasió d'examinar les implicacions que per a la protecció de dades pot tenir la biometria, consideren les dades biomètriques com a categoria especial de dades sense distinció.

Aquest seria el cas, per exemple, de la *Commission Nationale de l'informatique et des libertés* (CNIL) de França, en atenció a la regulació que fa sobre la implementació de dispositius que tenen per finalitat el control d'accés mitjançant autenticació biomètrica a les instal·lacions, als dispositius i a les aplicacions informàtiques en el lloc de treball (*Délibération n° 2019-001 du 10 janvier 2019*).

En aquest reglament, la CNIL fa esment a l'ús de dades biomètriques amb fins d'autenticació i fa avinent que aquest tipus de dades es consideren sensibles en el sentit de l'article 9 de l'RGPD (articles 1 i 5).

També seria el cas del *Garante per la protezione dei dati personali* d'Itàlia. Tant en el Dictamen emès per aquesta autoritat sobre un projecte de llei en què s'habilita les administracions públiques per introduir, com a mecanisme de control de l'horari laboral, sistemes de verificació d'identitat biomètrica (Doc. web núm. 9051774), com en l'Opinió efectuada per aquesta autoritat

sobre el projecte de decret que desenvolupa dita llei (Doc. web núm. 9147290), l'autoritat recalca la necessitat de justificar la proporcionalitat d'una mesura com la proposada, en tractar-se dades biomètriques, incloses en la categoria de dades personals en relació amb les quals s'estableix una major protecció.

També la *Information Commissioner's Office* (ICO) de Regne Unit assenyala, en la seva Guia sobre l'RGPD (té previst publicar una guia específica sobre el tractament de dades biomètriques), que les dades biomètriques seran dades de categoria especial en la gran majoria de supòsits i adverteix que, si s'utilitza la biometria per, entre d'altres fins, autenticar la identitat d'un individu, caldrà donar compliment a l'article 9 de l'RGPD.

Per tot plegat, pot dir-se que les dades biomètriques, quan se sotmeten a un tractament tècnic específic amb la finalitat d'identificar (reconèixer) o d'autenticar (verificar) de manera unívoca una persona física, s'han de considerar una categoria especial de dades personals i, per tant, que el seu tractament s'ha d'adequar al règim específic establert per a aquest tipus de dades en la legislació de protecció de dades.

En atenció a les consideracions fetes fins ara, i donant resposta a les preguntes plantejades en la consulta, podria concloure's que:

- a) L'empremta dactiloscòpica a la qual s'aplica un tractament tècnic específic, quan s'utilitzi amb la finalitat d'autenticar la identitat d'una persona física s'ha de considerar com a dada biomètrica i, per tant, com una dada de categoria especial.
- b) La signatura biomètrica obtinguda sobre una tauleta, mesurant la formació de les lletres, la direcció dels trets, pressió i altres característiques dinàmiques úniques, també s'ha de considerar dada de categoria especial, en la mesura que se sotmeti a un tractament tècnic específic amb la finalitat de confirmar-ne l'autoria.

No s'ha de confondre aquest tractament amb el procés de digitalització de la signatura manuscrita tradicional. En aquest cas, no es pot considerar una dada biomètrica perquè, tot i que persegueix la verificació de la identitat d'una persona, no es pot afirmar que s'obtingui a partir de característiques físiques, fisiològiques o conductuals ni, amb caràcter general, està sotmesa a un tractament tècnic específic amb aquesta finalitat.

D'acord amb les consideracions fetes fins ara en relació amb la consulta plantejada, es fan les següents,

Conclusions

Les dades biomètriques sotmeses a tractaments tècnics específics adreçats a fins de reconeixement biomètric, ja sigui en forma d'identificació biomètrica o d'autenticació biomètrica, han de considerar-se com a categoria especial de dades.

Es considera, per tant, com una dada de categoria especial, l'empremta dactiloscòpica a la qual s'aplica un tractament tècnic específic, quan s'utilitzi amb la finalitat d'autenticar la identitat d'una persona física.

També la signatura biomètrica obtinguda sobre una tauleta, mesurant la formació de les lletres, la direcció dels trets, pressió i altres característiques dinàmiques úniques, en la mesura que se sotmetria a un tractament tècnic específic amb la finalitat de confirmar-ne l'autoria.

Barcelona, 12 de juny de 2020